

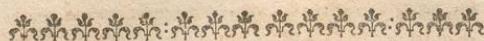
**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio I. De Natura peccati generatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

DISPUTATIO I.

De iis que pertinent ad naturam, & proprietates Peccati.

S. Thomas quæst. 71. 72.

PECATUM quilibet contra naturam est, ut dicam statim ex Sancto Thoma, & tamen natura quædam est, quia non est purum nihil, sed essentiam habet realem, quæ definitione aliqua explicari potest: etiam igitur ut tradam plenissimè, quatuor mihi video esse necessaria, primò, quænam sit generatim propria quidditas peccati. Secundo, quænam sit quidditas peccati commissionis & omissionis. Tertiò, quænam sit propria quidditas peccati mortalis & venialis. Quartò generales proprietates peccati.

QUÆSTIO I.

De Natura Peccati generatim.

PECATUM quodlibet sive in natura, sive in arte, sive in moribus, recessus quidam est à regula præscribente modum operationis: peccata enim naturæ dicuntur monstra, artis peccata errores sunt: peccata moralia propriè retinuerunt peccati nomen, quorum naturam hic indagamus, explicabitur autem plenissimè si dicatur primò definitio & propria ratio peccati. Secundo unitas eius tūm specifica, tūm numerica. Tertiò generales quædam diuisiones peccati.

SECTIO I.

Quænam sit vera definitio peccati & virtutis moralis.

Peccati duplex significatio.

CERTUM est primò, peccati nomen aliquando sumi-
latè ac minus propriè, etiam in Scripturis, aliquando autem propriè sumi-
tum. Impropriè sumitur quando significat primò pœnam peccato debitam Leuit. 20. Portabunt ambo peccatum suum, sine liberis morientur. Secundò quando significat id quod est incentiūm peccati, & effectus eius sicut sacerdos ab Apostolo concupiscentia peccatum appellatur, ex eo quod prodeat à peccato, & inclinet ad peccatum: Tertiò etiam significat sacrificium pro peccato: 2. ad Corinth. 5. Eum qui non nouerat peccatum, peccatum fecit. Quæ omnia im-
propriæ sunt ut patet. Propriè vero sumitur peccatum quando significat omne id quod est recessus à regula rationis & lege Dei, quia scilicet illud semper defectus est perfectionis debitæ ad finem, ex quo defectu de-
nominamur propriè peccatores. Conuenit autem no-
men peccati maximè propriè peccato actuali, deinde peccato habituali tūm personali, tūm originali: habi-
tibus autem vitiosis nullo modo conuenit, quia illi non sunt formaliter, sed effectuè tantum recessus à regula rationis, vnde definitur in Tridentino, quod in Baptismo totum deletur, quod propriam habet rationem peccati, cum tamen certū sit non tolli habitus vitiosos.

Certum est secundò, quod in peccato actuali duo reperiuntur. Primò quod sit malum morale, quia scilicet recessus est à regula. Secundò quod auersio sit à Deo, & vera eius offensa, quæ duas rationes distingueuntur, cum una sit altera prior, & illam fundet, possintque inuicem separari ut statim dicam: priorem illam peccati rationem agnouerunt Ethnici omnes Philoso-

phi: posteriorem autem Theologia sola docet; Ego considero nunc utramque ut plene intelligatur quiditas peccati primò ut est malum morale, secundò ut est Dei offensa, vnde tertio perspicere poterit natura virtutis moralis.

S. I.

Quid sit peccatum præcisè prout est malum morale.

Nihil est peccatum morale quod non sit contra legem Dei, contra rectam rationem, contra naturam ipsam rationalem, ut satis constat ex dictis secunda disputatione de regula actuum voluntatis, & de recta ratione moralitatis: Difficultas autem nunc est, utrum peccatum constitutur formaliter, & essentialiter per respectum illum ad legem & rationem, an vero per oppositionem cum natura rationali: quod totum quia eo loco plenè traditum est, poterat hic omitti, & breuiter tantum attingi debet.

Ratio ergo dubitandi primò erat, quia ut definitio peccati sit bona, illi solum defectui conuenire debet, qui peccatum est, sed omnis definitio peccati, quæ non tradetur per oppositionem cum lege, conueniet alicui defectui, qui non est peccatum, nam si quis arborem, verbi gratiæ, plantare velit inuersis fursum radicibus, vel domum sine fundamentis ædificare, tam facit aliquid contra rationem, & naturam ipsam prout rationalis est, quam ille qui furatur, ergo eo modo plantare arborem, tam est peccatum quam furari: ergo peccatum non potest definiti nisi per oppositionem cum lege.

Secundo, multa sunt mala, quæ tamen non sunt disconuenientia naturæ rationali, & multa bona quæ non sunt illi conuenientia: nam mendacium esse potest bonum, si iudicem inuincibiliter illud esse bonum, ergo tunc peccatum non potest definiti per oppositionem cum natura rationali, sed per oppositionem cum sola ratione, quia tunc malitia non potest causari: nisi per illam oppositionem.

Tertiò, ut definitio peccati sit bona oportet ut malum ipsum morale, non includatur in ipsa definitione mali, alioqui circulus erit vicius, sed si peccatum definitur per naturam rationalem, semper malum morale includetur in ipsa definitione mali moralis, quia peccatum dicetur id quod est disconuenientia naturæ consideranti aliquid esse malum. Morbus enim & amentia sunt aliquid disconuenientia naturæ rationali, & tamen non sunt peccata, quia non disconuenientia naturæ rationali consideranti hæc esse moraliter mala, ergo in definitione peccati semper erit circulus, nisi definitur peccatum per oppositionem cum lege.

Quartò, si peccatum definiretur per oppositionem cum natura rationali, sequeretur quod peccatum quodlibet esset reuera contra naturam, quod tamen falsum est, quia quædam specialiter peccata dicuntur esse contra naturam: Deinde illud non est contra naturam, ad quod homo naturalem habet inclinationem, nemo autem hominum est, quem natura non inclinet ad peccatum. Denique si peccatum quodlibet contra naturam est, sequitur quod opposita illi virtus erit secundum naturam, quod falsum est, quia virtutes supernaturales secundum naturam non sunt, sed supra naturam.

Dico primò, peccatum non constituitur, neque definitur formaliter & primariò in ratione. Hoc moraliter per oppositionem cum æterna lege, vel recta ratione, neque per præponderantiam oppositæ bonitatis, sed per solam disconuenientiam cum natura rationali prout discussa est & libera. Ita docent

Scotus,

Duo sunt in quibus peccato.

Scotus, Richardus, Durandus, Victoria, Sotus, Vasques, Suares: contra Ochamum, Bonaventuram, Gregorium, Gersonem, Almainum, Cordubam, & plures recentiores.

Ratio autem breuiter sit, quia peccatum definiri generatim non potest, nisi per oppositionem cum primaria & radicali regula humanorum actuum, illa nec est lex aeterna, neque recta ratio, nec preponderantia viva opposita malitia, sed natura rationalis propterea discursiva & libera, ut probabam secunda disputatione. Primo, enim si Deus non prohibueret mendacium, vel suam illam legem non promulgassem, adhuc tamen mendacium esset peccatum. Imo si Deus mentionetur vere peccaret, quamvis nullam haberet legem. Secundo, ea quae sunt essentialiter mala non ideo sunt mala quia recta ratio iudicat, sed ideo recta est ratio quae iudicat illa esse mala quia sunt vere mala. Tertiū preponderantia illa opposita bonitatis nuper & quibusdam excogitata non videtur admittenda, quia bonum virginitatis preponderat matrimonio, quod tamen non est malum, ergo illud non est malum cui preponderat bonitas opposita. Deinde queritur quare preponderet mors parentis, v.g. bono hereditatis, ita ut propter hereditatem occidere Patrem non licet. Quartū igitur manet ut sola natura rationalis propterea discursiva & libera sit primaria illa regula, & peccatum, nihil si aliud quam actus humanus disconueniens natura rationali ut est rationalista posteriori autem definitus actus humanus disconueniens recta rationi prescribenti quid agendum aut vitandum sit. Quod probatum manet ut dixi ex secunda illa disput. quia scilicet omne malum respectuum dicitur per ordinem ad subiectum aliquod: sed peccatum malum est respectuum, est enim malum respectu alicuius subiecti: ergo peccatum est malum per ordinem ad subiectum, id est respectu subiecti seu naturae in qua est. Deinde nihil omnino est malum quod revera non sit disconueniens natura rationali ut liberet ac discursiva, nam etiam ea quae sunt peccata ex conscientia erronea, vere disconuenientia sunt cum natura rationali: v.g. Eleemosina etiam si ex se sit conueniens natura rationali posita tamen conscientia invincibiliter errante, disconueniens est: nam eadem Eleemosina est conueniens, & disconueniens posita illa conditione iudicij recti vel erronei.

Ad primam Resp. definitionem peccati allatam non conuenit ulli defectui qui non sit peccatum, nam licet adificare dominum, verbi gratia sine fundamentis sit aliquid disconueniens natura rationali ut discursiva, non est tamen illi disconueniens propterea discursu & libertate, nam hoc est proprium solius malitiae moralis quae non respicit rationem solum & ideam, sed fundatur etiam in libertate. Si quis libere vellet adificare dominum sine fundamentis, nullo modo esset vituperabilis, imo esse posset laudabilis si faceret in bonum finem: si autem absque fine bono id faceret, merito debetur vituperari.

Ad secundam Resp. scepere in superioribus dictum est, nullam rem esse peccatum nisi sit vere disconueniens natura rationali: nam etiam tunc quando invincibiliter existimo aliquid esse malum, quod est in se bonum, male operor, & obiectum hoc malum est natura rationali, quia quidquid ratio invincibiliter iudicat esse malum, natura rationali est disconueniens: non quod recta ratio faciat illud malum, sed quod sit conditio sine qua nullum esse potest malum, aut bonum.

Ad tertiam Resp. quod in definitione boni & malii moralis circulus sine dubio admittitur ab iis qui regulam primariam moralitatis volunt esse rectam rationem, quia illa recta ratio sine dubio est cognitio

bonitatis & malitiae, vnde fit ut malitia non possit definiri per rectam rationem atque a deo per se ipsam. In illa vero sententia quae statuit regulam primariam bonitatis esse naturam rationalem ut rationalis est propterea scilicet est utens discursu & libertate nullus in definitione mali circulus committitur, quia peccatum non dicitur, id quod est natura consideranti aliquid esse malum, sed quod est disconueniens natura intelligenti & libera. Morbus & amentia non sunt actus humani qui dedecent naturam discursuam, & liberam, vnde nec illi conuenit definitio mali moralis quam assignamus.

Ad quartam Resp. dupliciter posse intelligi quod peccatum sit contra naturam, primo quia est malum ipsius naturae rationalis ut sic, & illam dedecet ac male afficit, secundo est contrarium ordini quem natura constituit in operationibus animae vegetativa: posteriori modo contra naturam sunt certa quaedam peccata quibus ordo generationis pervertitur ut Sodoma & pollutione. Priore autem modo quodlibet peccatum contra naturam est, quia malum est natura rationali & illam dedecet. Natura inclinatio non habet ad peccatum propterea est rationalis, sed propterea est vegetativa, & sensitiva, ideoque peccatum semper malum est natura propterea rationali. Virtus supernaturalis non est secundum naturam quod natura possit illam exigere, vel etiam acquirere naturaliter, sed dicitur secundum naturam ex eo quod si bona ipsi naturae, illam enim decet & bene afficit sicut peccatum contra naturam est quia illam male afficit.

§. II.

Quid sit peccatum propterea est offensa Dei.

Definiui haecenius peccatum propterea est malum morale, sic enim est actus humanus disconueniens natura rationali, siue recessus voluntarius a regula rationis prescribente quid agendum aut vitandum sit. Nunc altera peccati consideratio quae dicitur Theologica, propterea malum quoddam est ipsius Dei, & vera eius offensa. Sic enim iuxta illam considerationem intelligenda sunt definitiones peccati quas Patres afferrunt per oppositionem cum lege, *Peccatum est transgressio aeterna legis*, inquit Ambrocius, *lib. de Paradiſo* c. 8. & August. *lib. de Confessu Euangeliſt.* c. 4. Et iterum *lib. 22. contra Faustum*, c. 27. *Diſcum, factum, concupiſcum contra legem aeternam*: Vnde fit ut peccatum quodlibet sit offensa & contemptus Dei cuius legem violat, cuius opponitur voluntati.

Controversia ergo ex iis nascitur inter Theologos celeberrima, utrum peccatum morale in materia gravi, & mortali, v.g. furtum & adulterium, esset peccatum mortale, dignum aeterna poena & priuatione gratia Dei, in eo qui Deum, & legem aeternam ignoraret, vel certe qui actu illam non consideraret: tunc enim haud dubie peccatum non haberet rationem offensae Dei, haberet autem rationem peccati.

Ratio enim dubitandi primo est, quia si quodlibet peccatum commissum ab eo qui Deum vel ignorat vel non considerat, est veniale tantum, sequitur omnino quod multa & grauissima scelera scepere sunt etiam a Christianis sine ullo peccato mortali. Vnde primò sequeretur quilibet in Confessione interrogari debere a Confessario, utrum attendisset ad Dei offensam. Deinde sequeretur quod si quis innumera commisisset adulteria, & homicidia, Deum actu non cogitans, non obligaret illa confiteri, atque ita multi scelerissimi scepere homines dubitare possent, utrum tenerentur sua peccata confiteri. Sequeretur, tertiò, illū hominem qui sciens se peccare contra rationem, vellet furari, occidere, mactari, & omne scelerum genus committere minus

peccatum quæcumque eum qui cognoscens Deum, veller furari unicum numerum. Denique sequeretur illum qui omnia illa crimina committeret posse tamen manere amicum, & Filium Dei, dignum eius amore ac eius hæreditate, quæ omnia nemo non videt quæcumque sint falsa, & absurdia.

Secundo, certum est multos infideles habere ignorantiam inuincibilem Dei, ac diuinæ legis, atque adeò committi ab illis infinita sceleris, nihil cogitantes Deum & diuinam legem, vnde primò sequitur, nunquam illos mortaliter peccare, neque infernum mereri. Deinde sequitur quartum aliquem locum debere dari, vbi post iudicium illi maneat, non enim ire possunt in celum aut in purgatorium cum habeant peccatum originis, neque in Limbum cum aliqua in modis plurima habeant actualia peccata, neque in infernum cum peccatum non habeant mortale. Sequitur quod satius est non annunciare illis Deum, aut diuinam legem, quia cum ea cognitione grauiter peccaturi sunt, & damnabuntur, sine illa non sunt peccaturi nisi venialiter.

Tertiò, illud peccatum mortale appellatur, quod est graue, Deoque grauiter displicet, sed seclusa omni aduentitia ad Deum aut legem eius adulterium est peccatum graue, Deoque grauiter displicet, ergo seclusa huiusmodi aduentitia illud est peccatum graue: probatur minor, quia illud Deo displicet, quod est malum, Deus enim odit omne malum, sed adulterium ante omnem prohibitionem est malum, ergo seclusa omni prohibitione Deo displicet. Deinde omne peccatum quod grauiter Deus odit, grauiter etiam vult punire poenam aeternam, sed Deus grauiter odit illud peccatum, ergo vult illud punire poenam aeternam: probatur maior, quia illud peccatum Deus non odit tantum leuiter, quod maiori poena vult punire, quæcumque vult punire peccatum leue, sed si non vellit punire poenam aeternam peccatum graue quod grauiter odit, minus illud vellit punire, quæcumque multa mendacia leuia, quæ possent superare poenam peccati grauius: ergo Deus vult punire poenam aeternam illud peccatum quod grauiter odit.

Quartò, sequitur quod in quolibet peccato mortali duplex est malitia, quarum una est separabilis ab altera, vnde sequitur quod ratio diuinæ offendæ non est generalis circumstantia cuiuslibet peccati grauius, sed habet oppositionem specialem cum charitate ac iustitia. Deinde sequeretur quod iste actus non esset peccatum nisi veniale, si homicidium non esset prohibitum a Deo, quamvis illud esset rationi dissonum ego vellem occidere homines centum. Denique sequeretur quod omnia peccata mortalia in ratione peccati mortalis, sunt eiusdem speciei, quia sunt mortalia tantum quia sunt offendæ.

Dico secundo, peccatum morale in iis qui Deum vel omnino ignorant, vel non actu considerant, verè nihilominus peccatum est graue, sed nullo tamen modo est Dei offendæ, neque peccatum mortale disoluens Dei amicitiam, neque dignum aeterna poena.

Primam partem communiter Theologi docent contra Zumel in hunc articulum *disp. 8.* & Curiel ibidem *dub. 3.* qui negant actu malum peccatum esse seclusa Dei cognitione. Probatur autem quia tunc est propriè dictum peccatum quando est actus rationi disconueniens, sed quamvis nullus esset Deus adulterium tamen & mendacium esset rationi disconueniens, essent enim aliquid quod deberet non fieri iuxta rectam rationem, & quod naturam rationalem dedecet, ergo illa essent verè peccata. Deinde tunc manet verum peccatum quando manet quiditas peccati, sed sublatæ cognitione ac offendæ Dei, maneret tota quidditas peccati, quæ dissonantia

est cum natura rationali, ergo maneret peccatum. Patet autem quod tunc illud non esset offendæ quia sicut malus nunquam est malus sublatæ cognitione malitia, sic nunquam est offendæ, si non cognoscatur esse Dei offendæ.

Secundam partem expressè afferunt Lessius, *lib. 13.* de *attributis cap. 26.* *num. 183.* Henriques *lib. 3.* de *Punitio cap. 1.* *num. 8.* littera K. Conink, *tractatu de Charitate disp. 32.* *dub. 5.* *num. 39.* de *Lugo tractat. de Incarnat.* *disp. 5.* *secl. 5.* vbi citat S. Thomam, Alessem, Albertum, Richardum, Bonauenturam, Bellarminum, Suarez, Contrarium autem censent Vega, *lib. 3.* in *Tridentinum cap. 1.* *quest. 4.* Azor *tom. 1.* *lib. 4.* *cap. 1.* *quest. 4.* Salas, *tractat. 13.* *disp. 16.* *secl. 2.* qui sententiam quam proposui vocat improbabilem, parum tutam, periculosam in fide, perniciosa.

Probatur tamen quia peccatum mortale prout est distinctum à veniali dicitur illud quod repugnat charitati & amori Dei super omnia, quod priuat hominem gratia, & est dignum poena aeterna: sed peccatum quod fieret cum inuincibili Dei ignorantia non repugnaret charitati, non priuaret hominem gratia, neque dignum esset poena aeterna: ergo illud non esset peccatum mortale. Minor probatur primò, quia illud ex parte obiecti non pugnat cum Dei amore super omnia, quod stare potest cum actu amoris super omnia, sed posset aliquis velle furari contra rationem, & tamen esse omnino paratus ad non furandum, si furum displiceret Deo quem diligit super omnia, ergo illud peccatum non pugnat cum amore Dei super omnia. Secundò, quod illud peccatum non priuaret gratia Dei, probatur, quia non expellit habitus charitatis nisi per actum oppositum charitatis: sed peccatum illud, ut probabam, non est oppositum amori Dei super omnia, ergo per illud non expellitur habitus charitatis, atque adeò neque gratia. Denique quod illud poenam non mereatur aeternam, probo, quia tota ratio cur peccatum mortale poenam aeternam dignum sit, est vel quia continet grauem contemptum Dei ratione cuius aliquam haber infinitatem omnino incompensabilem per finitam satisfactionem creaturæ, vel certè quia tollit principium vita quod est charitas, vnde fit ut irreparabile maneat ab intrinseco. Sed peccatum commissum sine cognitione Dei non contineret ullum contemptum Dei, neque tolleret habitum gratiae, ergo non esset dignum aeterna poena. Denique si aliquod peccatum esset mortale quod tamen non esset offendæ Dei sequeretur quod ratio diuinæ offendæ non esset generalis circumstantia cuiuslibet mortalis peccati, atque ita explicandum esset in confessione peccati cum actuali aduentitia ad Deum & ad eius legem.

Ad primam Respondeo nunquam contingere posse inter fideles, ut aliquis aduertat se peccare contra rationem, quin aduertat saltem confusè se peccare contra Deum. Ratio est, quia fidelis quilibet ab initio assuetus est apprehendere peccatum quodlibet, non ut contrarium rationi, sed ut contrarium legi Dei, & ut veram eius offendam, ac propterea nunquam contingere ut committatur ab aliquo graue furum aut adulterium quin peccet mortaliter, & tenetur confiteri. Quod si metaphysicè supponas contingere ut sine aduentitia vlla ad Deum committat aliquis peccata grauia, fateor quod in eo casu, qui nunquam contingit, ille non peccaret mortaliter, atque adeò si hoc esset certum non teneretur confiteri, minus peccaret, quæcumque qui Deum cognoscens furaretur unum aureum: manere posset Dei amicus, & dignus aeterna vita: quæ omnia nego absurdia esse supposita conditione illa quæ moraliter est impossibilis.

Instabis,

Instabis, ille qui sic peccaret contra rationem esset
verè in se malus, ergo esset obiectum odij diuini,
neque posset amari à Deo, alioqui Deus posset amare
id quod reuerè est in se malum. Imò offendere aliquem
est dare illi rationabilem causam indignationis
contra ipsum, pater enim indignari potest contra
filium, ob turpem eius vitam, licet filius non
aduerterit periculum incurrendi paternam indignationem.

Solutio secunda. Resp. illum qui peccaret contra rationem esse reue-
rà malum moraliter, sed non esse malum malitia mor-
tali, vnde distinguitur consequentia illa, obiectum
esset odij displicentiae, concedo: odij inimicitiae,
nego: Deus illum hominem non odio habet ut
inimicum, sed ut malum moraliter, sicut displicere
potest filius patri, & incurtere illius indignationem,
propter crimina quæ commisit, sed non potest offendere
patrem nisi contemnendo eius Mandata & amicitiam,
offendere igitur aliquem est dare illi rationabilem
causam indignationis propter contemptum
aliquem, & violationem debiti honoris, sed non est
dare quamlibet causam indignationis.

Ad secundam Respondeo, cognitionem aliquam
Dei ut superioris & prohibentis ea quæ mala sunt
homini, ita esse impressam homini & quodammodo
innatam, ut nemo etiam infidelis & maximè barbarus
plena de Deo & de illius lege ignorantiam habeat,
vel habere possit saltem pro longo tempore. Ita enim
suppono ex dicendis in tractatu de fide, tenentque
co-
muniter Theologi cum Abulensi Lyrano, Victoria,
Vasque, Granado, Coninx, ut merito dixerit Tertul-
lianu[m] neminem esse qui naturaliter hac in re non sit
Christianu[m]. Nego itaque nullum esse barbarum, qui
peccet aduertendo malitiam moralē, quin sciat vio-
lari à se legem aliquam, & offendere supremum aliquem
legislatorem quem tamen confusè solum cognoscit:
barbari enim quoties longo aliquo viuunt tempore
peccant mortaliter, quoties sciunt se malè facere in
re graui, vnde neque necesse est ut detur quartus ali-
quis locus in quo puniantur, quia pertinet ad Dei pro-
videntiam, ut nemo cum solo peccato veniali moria-
tur, cuius originale peccatum deletum non sit, sed
neque satius est illis non annunciare Deum, quia per
illos tunc stabit ut abstineant a peccato.

Solutio tercia. Ad tertiam Resp. duplē in peccato considerari
posse grauitatem: Prima est purè moralis, altera est
Theologica, quæ consideratur solum à Theologis,
cum altera Philosophis nota sit: homicidium factum
cum inaduentia ad Deum, haberet priorem illam
grauitatem, non autem posteriorem per quam peccatum
mortale constituitur, & homo efficitur indignus
Dei amicitia. Deus ergo peccatum illud grauitate
odisset ut malum morale, non ut malum & offendens
suum, quia non esset Dei offensio. Itaque ad argumen-
tum respondeo illud peccatum mortale dici, quod
est graue, non grauitate illa purè moralis, sed grauitate
Theologica in ratione offensæ Dei. Ad alteram
probationem omne peccatum quod Deus grauitate
odit, vult etiam punire pœnā aeternā, si odit grauitate
grauitate purè moralis, nego: si odit grauitate in
ratione offensæ Dei, concedo. Nam quamvis magis
oderit illud peccatum, quam peccatum veniale, quo
non veller tamē punire illud aeternā pœnā, non
video tamē cur plurima peccata venialia non pos-
sint mereri maiorem pœnam, quam vnum aliquod
huiusmodi peccatum, quod non meretur pœnam
aeternam.

Solutio quarta. Ad quartam Resp. esse in omni prorsus peccato
graui multiplicem malitiam generalem, quia est contra
charitatem, & iustitiam, & gratitudinem sed malitiam
specialem non esse nisi vnam, ut patebit ex se-

quenti sectione. Ille actus quo dico, si homicidium
non esset prohibitum à Deo, & tantum esset contra
rationem, ego te occiderem, potest considerari vel
præcisè ratione obiecti, & sic est tantum peccatum
veniale, vel prout est grauitate à Deo prohibitus, & sic
esset peccatum mortale, quia ille actus fit contra ra-
tionem, Deus etiam illum prohibet grauitate. Dices
actus non est malus & prohibitus nisi propter ob-
iectum, ergo si obiectum non est malum mortali-
ter, actus etiam mortaliter non erit malus & pro-
hibitus.

Resp. distingendo antecedens actus, non est ma-
lus, & grauitate prohibitus, nisi propter obiectum
contrarium rationi, & mortale fundamentaliter, con-
cedo: nisi propter obiectum ut mortale formaliter
nego. Actus enim malus est & prohibitus prout ob-
iectum, prout contrarium rationi: obiectum itud
quamvis non cognosceretur prohibitum à Deo, co-
gnosceretur tamen ut grauitate contrarium rationi:
ideoque semper actus ille grauitate prohibitus est à
Deo, habet enim malitiam mortalem sumptam fun-
damentaliter. Denique peccata omnia mortalia con-
ueniunt in ratione generica peccati graui & diuinæ
offensæ, sed specie tamen differunt, quia sunt offensæ
diuersæ ut patebit ex sectione sequenti.

S. III.

Corollaria de malitia formalis actus & ha- bitus mali.

**Quid sit
malitia
formalis.** Primum est, quid sit malitia formalis actus mali.
Ex iis enim quæ hactenus dixi, constat duo neces-
sari distingui debere in peccato prout est malum
moralē. Primum est materiale peccati, nimirum enti-
tas ipsa physica actus liberi, vel eius omissionis. Secun-
dum est formale peccati, seu malitia ipsa formalis
quæ non est aliud quam disconuenientia illius actus
cum natura rationali & ratione. Hæc autem discon-
uenientia non est essentiale ac intrinsecum actui ma-
lo, quia sine illa mutatione intrinsecā facta in ipso
actu, potest tolli vel aduenire: si enim cesset prohibi-
tio, vel aduentitia, tolletur etiam illa disconuenientia & malitia. Deinde illa non est aliquid produci-
bile in actu malo per veram aliquam efficientiam, sed
tantum resultat in actu positâ libertate, & aduenten-
tia rationis. Ratio est quia disconuenientia illa est
solum connotatio, quæ non est aliquid distinctum
ab ipso actu, & in eo producibile, sed est tantum
actus ipse connotans naturam rationalem cui positâ
libertate, & aduententia, peccatum est disconueniens
vnde fit ut Deus, & habitus ipse malus, tamen si con-
currant ad totam substantiam physicam actus mali;
nullo tamen modo producunt malitiam formalem,
quia ille actus prout est à Deo, vel prout est ab habi-
tus malo, non habet quod sit disconueniens rectæ ra-
tioni, & naturæ rationali, sed hoc tantum habet à vo-
luntate, quæ cum aduententia rationis facit actum
quem tenet non facere. Certum videlicet est rela-
tiones & connotaciones omnes non propriè fieri,
neque habere causam aliam, nisi eam à qua subiectum
in quo sunt, habet quod connotet talentum terminum:
sed hæc postea fusiū.

Secundum corollarium est, quid sit malitia forma-
lis in ipso habitu vitioso: duo enim etiam in eo di-
stingui debent. Primum est materiale seu entitas
physica ipsius habitus inclinans ad actus tendentes
ad malum. Secundum est formale seu malitia, quæ
non est aliud, quam disconuenientia huius habi-
tus cum natura rationali, ex eo quod inclinet ad actus
qui mali sunt, quando sunt cum libertate & aduen-
tientia. Differt autem malitia formalis horum habi-
tuum

Malitia
formalis
habitus
vitiosi.

tuum à malitia formalia actuum, quod malitia formalis actuum est immediata disconuenientia cum natura rationali, per modum actus secundi: malitia vero habitum est disconuenientia solum mediata per modum actus primi: Id est quia est principium inclinans ad actum secundum malum quando ille fit liberè, cum actuali aduentia.

Deinde malitia qua est in habitu, non est aliquid intrinsecum, & essentiale habitui malo, sed est pura connotatio separabilis ab entitate habitus prouersus immutata ut dixi de aucto qui fieri potest de bono malus; quod multo magis verum est de habitu, qui etiam non concurrit ad formalem malitiam sed ad physicam duntaxat entitatem actus. Cum actus non sit malus prout est ab habitu, qui eodem modo concurrit quando actus est liber, & quando sit sine illa libertate.

Conclusio
bimem-
bris.

Terrium corollarium est, quod quamvis habitus viciosus prout formaliter viciosus est nullo modo infundi possit à Deo: potest tamen tota entitas physica viciosa habitus infundi à Deo solo.

Prima pars evidens est, quia sicut actus non potest esse viciosus prout est à Deo, ita nec habitus, nam habitus non habet quod sit malus nisi quatenus inclinat ad malum, ergo si actus esse non potest malum quatenus est à Deo, ita nec habitus.

Secundam partem docent multi cum Vasque *disp. 90. c. 4. Moncæo d. 12. c. 3. Henrique 1. de fine hominis c. 5. litt. L. Angelio c. 14. Moralium*, & pluribus aliis apud Salam *disp. 2. sect. 3. contra Victoriam in relectione de homicidio. Suarem disp. 44. Metaph. sect. 9. Bæcanum tract. 2. q. 2.*

Ratio
prima.

Ratio tamen est, quia primò, ille habitus in se nullo modo habet rationem culpæ, neque inclinat in culpam ut culpa est, ergo Deus infundens entitatem illius habitus, non erit illa ratione author culpæ, magis quā quando concurrit ad materiale peccati, neque dicetur inducere ad peccatum. Secundo est omnimoda paritas inter appetitum sensitivum, & habitum viciosum: nam appetitus non minus inclinat ad bonum delectabile rationi consonum, quā habitus malus, sed potuit dari nobis à Deo appetitus, ergo infundi etiam posset habitus.

Soluntur
obiectiones.

Dices primò, si Deus producat habitum viciosum, inclinabili voluntate ad materiale peccati in ijs circumstantijs in quibus malitia formalis est ab eo inseparabilis, sed hoc est impossibile, qui enim prædeterminat ad id quod est inseparabile à malitia, determinat ad militiam.

Resp. eodem argumento probari posse quod Deus non potuit infundere nobis appetitum sensitivum. Nego igitur quod si Deus infundet entitatem physicam habitus viciosum, proximè ac per se inclinaret ad aliquid quod est inseparabile in ijs circumstantijs à malitia formalis, nam inclinaret solum per accidens & remotè, ita ut voluntas reluctari possit. Qui proximè ac per se inclinat ad id quod est inseparabile à malitia, ita ut voluntas non possit resistere, ille inclinat ad malitiam: qui autem remotè duntaxat & per accidens inclinat ita ut voluntas resistere possit, non inclinat ad malitiam.

Dices secundò, Deus me reuerà induceret ad peccatum si suaderet mihi ut mentirer, sed si habitum malum infundat suaderet mihi & inclinat ad actum malum, ergo inducet hominem ad peccatum.

Resp. esse impossibile ut Deus suadeat alicui actum malum v. g. mendacium quia tunc testaretur se desiderare ut mentirer: si autem infundat habitum malum non ostendit se desiderare, ut peccem.

Dices tertio, poterit ergo similiter Deus infundere intellectui habitum erroris aut etiam actualem er-

orem, & sic mentiretur Deus. Imò posset etiam infundere voluntati actum odij Dei.

Resp. posse infundi à Deo habitum erroris, aut etiam errorum si potest à Deo solo produci actus vitalis, neque propterea mentiretur neque per se author erit falsi, quia non testificabitur falsum, sed tantum faciet veram representationem falsi ut rectè docent Vasques & Moneæus *citatis locis*. De actu odij Dei eadem ratio est, cuius fateor infundi posse à Deo entitatem physicam.

SECTIO II.

Qualis sit unitas & distinctio peccatorum.

S. Thom. q. 72.

Dixi quid sit peccatum, nunc ad quidditatem etiam eius pertinet, quotuplex illud sit, primo specificè, secundò numericè, tertio quænam sint generales diuisiones peccati: quorum omnium utilitas latissimè patet, præsertim propter confessiones, in quibus tenemur exponere speciem & numerum peccatorum.

§. I.

Qualis sit unitas aut distinctio specifica peccatorum.

Constat ex dictis superiori disputatione, quod malitia moralis in actu voluntatis causatur ab obiecto, circumstantijs, & fine, quod non est aliud quā actum in genere moris sumere speciem ab obiecto, circumstantijs, & fine. Difficilas ergo est, quandam habeat peccatum ut ex obiecto, circumstantijs, & fine si eiusdem speciei cum alio vel diuerso, & quibus notis id possit dignoscere.

Ratio vero dubitandi est primo, quia non potest diversitas specifica peccatorū sumi ab obiectis, vel enim illa pateretur ab obiecto materiali, vel ab obiecto formalis, non primum, quia nunquam ab obiecto materiali petitur specificatio: non secundum, quia obiectum formale est id quod mouet appetitum, sed malum ut sic non mouet appetitum, ergo malum ut sic nunquam est obiectum formale, sed solum malum potest specificare actum in ratione mali, ergo id quod specificat actum, nunquam est ipsum obiectum formale.

Secundò, neque potest illa specificatio desumti ex circumstantijs, quandiu illæ non sunt nisi circumstantia, sed quando transeunt in obiectum, ergo ab obiecto solo specificatio sumi debet. Deinde si à circumstantijs petitur specificatio vel necesse est ut illæ sint expressè volite, vel sufficit quod indirectè ac interpretatiè volitæ sint: Si primum, ergo qui occidit sacerdotem non committit duplex specie peccatum, nisi occidat eum ex odio sacerdotij: quod idem verum erit de illo qui committit peccatum adulterij: Si secundum ergo scandalum, intuicia, odium erunt specie diuersa peccata, quāpud non sint expressè volitæ.

Tertio, neque petitur illa specificatio ex diuersis præceptis quia usura quamvis prohibita sit lege diuinâ & humanâ vnicum tamen peccatum est, qui violat quadragintaiesima ieiunium sibi à superiore imperatum, vnius peccati reus est. Idem dico de diuersis: nam homicidium & furtum opponuntur eidem iustitiae, & tamen specie diuersa peccata sunt: Imò eidem virtuti semper opponuntur duo vitia extrema specie diuersa, liberalitati v. g. opponuntur prodigalitas & avaritia: Imò si aliquis voveret castitatem ex solius castitatis motu, non committeret nisi vnum peccatum quando illam violaret, quia illa violatio non nisi vni virtuti opponeretur.

Dico

Dico primò, vñitas & distinctio specifica peccatorum nihil est aliud quam eorum oppositio cum eadem, vel cum diuersa virtute: adèò vt peccata tunc sint eiusdem speciei, quando eidem opponuntur virtuti eodem modo: tunc sint diuersæ speciei quoties diuersi opponuntur virtutibus, vel eidem virtuti diuerso modo. Ita docent communiter Theologi omnes cum S. Thoma hic & quæst. 18.

Ratio est quia per illud constituitur peccatum in diuersa specie per quod habet disconuenientiam cum ratione ac natura rationali specie diuersam, malitia enim est disconuenientia, sed si disconuenientia cum naturali sit specie diuersa, oppositio etiam erit specie diuersa cum virtute, ergo per oppositionem specie diuersam cum virtute constituitur peccatum specie diuersum. Minor est eidens quia virtus nihil est aliud quam conuenientia cum recta ratione, si ergo peccata vel opponuntur diuersi virtutibus, vt sacrilegium & fornicatio, vel eidem virtuti diuerso modo, vt simonia, & perjurium: detractio & furtum, habebunt disconuenientiam specie diuersam cum recta ratione. Aliquando peccata repugnant eidem virtuti eodem modo vt duo furti, aliquando repugnant eidem virtuti diuerso modo, quando scilicet potest proclivis esse ad vnum, quin proclivis sit ad aliud, potest v.g. esse aliquis proclivis ad furtum, quin sit proclivis ad homicidium, potest esse proclivis ad simoniam, quin sit proclivis ad perjurium, idèò non est dubium, quin illa sint peccata specie diuersa, non propter oppositionem cum diuersa virtute, sed propter oppositionem specie diuersam cum eadem virtute. Ex quibus

Sequitur quod violatio ieiunij ad quod obligaris ex Præcepto Ecclesiæ, & ex voto, duplex peccatum est, cum opponatur virtuti temperantiae, ad quam Ecclesiæ te obligat & virtuti religionis ad quam te obligat votum: in dñi si votum illud fuerit iuratum, triplex erit peccatum vt benè obseruat Henr. l. 5. c. 6. quia qui votum iuratum transgreditur duplex committit peccatum, cum iuramentum & votum respiciant virtutem religionis diuerso modo, votum vt fides seruetur Deo data, iuramentum ne Deus inuocetur vt testis falsi: similiter in quadragesima, qui soluit ieiunium, & manducat carnes, duplex committit peccatum, quia duplíciter opponitur virtuti temperantiae, quæ duplícem imperat carnis macerationem ex Præcepto Ecclesiæ, & abstinendo à secunda comeditione, & abstinendo à certo genere ciborum, vt recte docet Sanchez l. 9. de matrim. d. 15. n. 5. & 6.

Ad primam Respondi iam olim obiectum formale in genere moris, illud dici quod cognoscitur, & mouet interpretiū voluntatem, non requiri autem quod directe moueat.

Ad secundam, constat etiam ex dictis quarta disputatione, duo esse de circumstantiis in quibus Doctores omnes conueniunt. Primum est quasdam esse circumstantias quæ nouam afferunt speciem peccati, quia ex se speciale oppositionem habent cum noua virtute, & has non esse purè circumstantias, sed moraliter habere rationem obiecti, quamvis physicè considerando actu non sint nisi circumstantia. Deinde constat circumstantias illas aliquando addere nouam specie malitiam, quamvis indirecte solum & interpretiū intendantur, vt si occidis Clericum duplex committis specie peccatum, etiam si eum non occidas in odium religionis, aliquando non addere nouum specie peccatum, nisi expresse ac directe intendantur ab eo qui peccat, quia specialis malitia aliquarum circumstantiarum in eo consistit quod directe intendantur ab eo qui peccat. Huiusmodi sunt

Tom. I.

vt dixi, circumstantiae ingratitudinis, & inobedientiae, vt ibi probabam. Similiter vt committas speciale peccatum odij contra Deum & Proximum, oportet vt velis malum Dei, & Proxihi quatenus malum est Dei vel Proxihi: neque sufficit voluntarium interpretatiuum, alioqui quodlibet peccatum mortale, odium est in Deum, quia Deus in quolibet peccato contemnit, & quodlibet peccatum iniustitiae odium est proximi cui damnum infertur. Speciale igitur odij consistit duntaxat in eo quod velis alicui malum ex eius disiplentia. Idèò dico de peccato inuidiae, quod nunquam committitur, nisi quis doleat de bono Proxihi expresse, quatenus illud minuit bonum proprium. Idem etiam affero de peccato inobedientiae contra superiorum quod non est formalis inobedientia nisi expresse violens Præceptum ex intentione directa non obediendi. Eodem modo ratiocinantur quamplurimi de circumstantia scandali, & de circumstantia delectationis morosa quod utrumque quæstione tertia commodius explicabitur. Denique addo votum semper pertinere ad virtutem religionis, idèò si violas votum rei alicuius aliunde imperatæ, verbi gratiæ castitatem, duo semper committis peccata, quamvis ex solo castitatis amore voveris, quia votum semper pertinet ad virtutem religionis.

Ad secundam Resp. diuersitatem specificam peccatorum non peti ex sola distinctione materiali præceptorum, sed duntaxat ex formalis eorum diuersitate, vt recte probat argumentum, & latè demonstrant

Solutio
secundæ
dubitatio
nis.

Sanchez l. 9. de matrim. d. 15. Valsques d. 89. c. 1. Salas, Tannerus, & alij. Præcepta materialiter solùm diuersa sunt quæ idem præcipiunt intuitu eiusdem virtutis, vt cum Ecclesiæ & superior eadem tibi die præcipiunt ieiunium, cum tenèris audire sacrum die dominica, in quam incidit festum alicuius Sancti: Lex naturalis & lex positiva prohibent furtum & usuram: lex diuina & humana imperant confessionem quoties enim violatur vnicum est peccatum specie ac numero, etiam si violetur obedientia debita Deo & Ecclesiæ, quia idem præcipitur intuitu eiusdem virtutis. Neque obstat quod sicut reuerentia Deo debita specie differt à reuerentia debita homini, sic etiam videtur quod specie differt obedientia Deo debita ab obedientia debita homini. Non obstat (inquit) quia idèò non differt specie obedientia debita Deo ab obedientia debita homini, quod intuitu eiusdem authoritatis diuina, idem utraque obedientia præcipit, obedientia enim superiori quatenus tenenti locum Dei, vnde diuinam semper autoritatem respicit obedientia homini debita, alioqui specie differt ab obedientia debita Deo: reuerentia vero debita Deo specie differt à reuerentia debita homini, quia vna respicit excellentiam diuinam, altera excellentiam creatam. Religiosus qui voulit obedientiam, si non obedit superiori, non committit peccatum nisi vnicum, quia non tenetur obediens nisi ratione voti: aliud est si voulisses obediens verbi gratiæ Pontifici, cui etiam seculo voto tenèris obediens, tunc enim duplex sine dubio fieret peccatum, si non obediretur Pontifici. Maneat igitur quod quoties non interuenit diuersitas nisi materialis in Præceptis non est multiplex specie aut numero peccatum. Præcepta vero formaliter diuersa sunt quæ vel præcipiunt res diuersas specie: vel idem, intuitu diuersarum virtutum: verbi gratiæ homicidium Sacerdotis duplex est specie peccatum, quia repugnat Præcepto non occidendi quod pertinet ad virtutem iustitiae, & Præcepto reuerentiae debita sacris personis quod pertinet ad religionem. Religiosus cui præcipitur in virtute obedientiae,

Ddd

opus

opus virtutis aliunde imperatum, committit non obediendo duplex specie peccatum, quia violat votum, & virtutem aliam quā talis actus præcipitur ut optimè docent Vasques *disputat. 95. cap. 3.* Salas *disput. 3. section. 2. num. 16.* De Lugo *de penitentia disput. 16. num. 171.* Villalobos, Castro Palao, quibus consentiunt ex parte Sanches *lib. 4. in decalogum cap. 11. num. 25.* Suares *tom. 3. de religione l. 10. cap. 6.* Ignorantia verò peccantis non facit ut peccatum sit diuersum specie, nec consuetudo, nec virginitas.

In istab, nouum Præceptum superioris facit rem esse novo titulo malam, ergo nouum facit peccatum, prior enim malitia non impedit posteriorem, sed neque apparet, quomodo posterior malitia faciat vnum cūm alia priori, deinde si violas Præcepta duorum superiorum duas contemni personas, ergo peccas duplicitate.

Respondeo concedendo quod Præceptum nouum facit rem esse novo titulo malam eadem numero & specie malitia, quia illa Præcepta non faciunt obligationem nisi vnam, id est malitia maior, non autem duæ, verum quod tunc contemniuntur duæ personæ non formaliter sed interpretatiæ tantum, id est duplex non est peccatum quia non contemniuntur nisi ut imponunt obligationem rei eiusdem.

S. I I.

Qualis sit distinctio, & unitas numerica peccatorum.

Scatus
quæstionis

Prima
ratio dubi-
tandi.

Quoties peccata sunt specie plura, non est diu-
bium, quin plura sint etiam numero: Difficultas
igitur tantum est, quomodo peccata quæ non sunt
specie diuersæ, sint plura numericè: hic enim numer-
us quem in confessione aperire necesse est, difficile
intelligitur quando vna tantum est species.

Ratio enim dubitandi est primò, quia illa distinctio numericæ peccatorum sibi non potest ex multitudine obiectorum, alioquin toties peccata essent
numero distincta, quoties eadem actio terminatur
ad multa obiecta, consequens est absurdum, ergo à
multitudine obiectorum non peritur pluralitas numericæ peccatorum.

Minor multis exemplis probari potest, Sacerdos turpia loquitur coram magna multitudine hominum quorum nescit numerum, ille vnicum committit peccatum scandali, cum enim nesciat numerum eorum quorum causat ruinam, quæro quot committat peccata: ergo similiter vnicum committet peccatum, si videat esse quatuor homines quibus scandalum hoc infert. Eadem illius est ratio qui plures homines vni actu confoderet sive sciret illorum numerum, sive ignoraret, vnum enim ille committeret homicidium: etiamsi verbi gratia incenderet templum quod plenum videret esse hominibus, quorum ignoraret numerum: similiter si aliquis initio quadraginta decernat non ieunum, ille non committit tunc quadraginta numero peccata, quamvis decernat violare quadraginta ieunia. Imò nec peccaret nisi semel qui diceret, se nolle ieunare tota vita, etiamsi viueret centum annis, similiter qui vno actu malediceret familiæ alicui numerosissimæ; qui eodem verbo blasphemaret de duodecim Apostolis, vel etiam de omnibus Sanctis: qui eodem actu ex pilaret ærarium conflatum ex multorum depositis: qui plures simul reos ab ecclesia extraheret; qui cum pluribus excommunicatis denunciatis sive cum conuer-
saretur.

Secundò, si ex multitudine actionum peritur multitudine peccatorum, toties erunt plura numero, quoties sunt actiones numero plures, sed sèpissimè vnum est peccatum quamvis actiones sint numero plures, quod probatur clare. Si enim per tres aut quatuor horas hæreat aliquis in cogitatione rei turpis habet que ut fieri solet plures interruptions, tunc vnum tantum erit numero peccatum, & tamen plures erunt actiones physicæ, si autem dixeris illas esse plures actiones physicæ, sed vnicam moraliter, restat explicandum quid exigatur ad vnitatem moralem actionum quæ sunt physicæ plures. Præterea si quis suscepta voluntate interficiendi hostem, emat gladium, domo egreditur, varias caper occasiones ad perpetrandum homicidium, non facit nisi peccatum homicidij, neque tenetur illas omnes actiones expondere in confessione. Similiter qui commisit fornicationem etiam si multos habuerit prius ractus & oscula, non tenetur tamen dicere nisi vnicam fornicationem: ergo pluralitas actionum non sufficit ad pluralitatem peccatorum. Idem dico de illo qui omittit per plures annos restituere alienum: nam ille licet interrumpat sèpissimè voluntatem non restituendi, semel tamen peccat.

Dico secundò, quoties vna numero actio mala terminatur ad plures personas, & ad plura obiecta, vnum aliquando est numero peccatum, aliquando sunt plura peccata. Tunc est vnum numero peccatum quando actio vna respicit plura obiecta collectiæ tantum & per modum vnius: tunc sunt plura quando actio licet vna respicit tamen plura obiecta distributiæ, ut plura sunt.

Prima pars regulæ huius receptissimæ multis exemplis potest probari, ex quibus manifestè patet, quod vnicum duntaxat est peccatum, quamvis eiusdem actionis obiectum sit multiplex: si enim aliquis vni actu de religiosa detrahatur familia, vnum committit peccatum, non autem tot peccata, quod in ea familia sunt religiosi, quia ille actus tendit in totam illam familiam per modum vnius, & in plura collectiæ. Cum quis vni actu blasphemaret de duodecim Apostolis: cum simul plures ab Ecclesia exrabit reos: cum simul cum pluribus conuertatur excommunicatis: cum eodem expilat ærarium ex multorum depositis conflatum: Idem dico de illo qui distinctè non cogitans quadraginta ieunia distincta, diceret se nolle obseruare ieunium quadraginta, ille vnicum faceret peccatum, quia collectiæ tantum, & per modum vnius, tenderet in quadraginta ieunia, tendere igitur in plura per modum vnius est tendere in illa plura propter illa sunt connexa inter se ac faciunt vnum, ut cum integræ maledicis familiæ religiosorum.

Secunda pars regulæ pluribus etiam exemplis probari potest, in quibus constat vnicam actionem terminatam ad plura obiecta, ut plura sunt, id est prout patet, inter se non habent connexionem, esse plura peccata: v.g. vni actu quatuor occidis homines, committis haud dubiè quatuor peccata. Facis aliquid turpe coram hominibus decem, quibus ruinæ præbes occasionem, committis peccata decem. Idem dico de illo qui templum incenderet plenum hominibus quorum ignoraret numerum, ille siquidem tot committeret homicidia, quæ ibi essent homines, etiam si nesciret quot committeret peccata, sed tantum sciret se plura committere, quod idem in eo valet qui pluribus esset scandalum, quorum ignoraret numerum, quia illi actus non respiciunt plura, prout faciunt quoddam vnum, sed in illa tendit prout nullam inter se dicunt habitudinem.

Dico

Conclusio
bipartita.

Dico tertio, in peccatis tūm internis, tūm externis, quando est actio numero multiplex, aliquando non est nisi unicum peccatum: aliquando sunt plura peccata: numero tunc actiones numero plures non sunt peccatum nisi unum, quando illae actiones non sunt nisi physicē plures, quando illae sunt plures etiam moraliter, tunc sunt plura numero peccata.

Prima pars
probatur.

Prima pars de pluralitate actionum non moralis, sed physica tantum communis est inter omnes Theologos, sed dissidium duntaxat est utrum interruptio actionum non sit nisi physica, quoties illa sit per naturalem duntaxat obliuionem, & inconsideriam; tunc autem moralis sit quoties interruptio illa sit per contraria voluntatem, sic enim asserit Canus in *relata de paenitentia parte 5.* sed merito probant Suarez, Vasques, & alii communiter, quia tunc actiones non sunt interruptae moraliter, sed physicē tantum quando illae omnes unicum habent terminum ad quem subordinantur, ut cum vis hostem occidere, paras ensem, accinges te ad iter, quae omnia subordinata sunt & eundem habent terminum, tunc autem actiones sunt moraliter interruptae, quando singulæ siuim habent terminum, in quo consumuntur ita ut vna nullo modo alteri subordinetur, siue illa interruptio fiat per formalem retractationem, siue per naturalem obliuionem.

Quod igitur interruptio actionum si moralis non fuerit sed physica duntaxat non sufficiat ad plura numero peccata probatur, quia illud non est peccatum nisi unum numero, quod moraliter secundum iudicium prudentiū non est actio nisi unica: sed quamus actiones interruptae sint physicē, moraliter tamen affimantur esse unus actus: v. g. si recitationem officij aliquantulum interrumpas, dicendo alteri pauca verba, unica est officij recitatio: si comedionem prandij breui aliquo sermone interrumpas, semel tamen prandes: si quinques aliquem eodem incitatus iracundia motu furem appelles, semel peccas: si quatuor alapas simul impingas: si eandem dominum multis asportationibus sibi continuè succedentibus expiles: si ad idem homicidium per multas actiones te accinges. Hæc (inquit) omnia unum sunt peccatum.

Seconda
pars pro-
batur.

Seconda pars de multarum actionum interruptione moralis, sine controversia est, sed difficultas est, quandonam interruptio censetur esse sufficiens ut dicatur moralis: id est quando secundum estimacionem prudentiū censetur esse interruptio & multiplex actio, tunc autem illa contingit quando actio quilibet unum habet terminum in quo consumetur sine subordinatione ad aliam actionem, quod estimari debet partim ex mora temporis, partim ex modo, partim ex actionibus interpositis: v. g. cogitas hodie de hoste occidendo, & cras iterum eandem resumis cogitationem, non est dubium quin illa sit interruptio moralis: si vero cogites de re aliqua tutpi continuè per horam, sed ita ut breuissimæ contingant interrupções, non est peccatum nisi unum, quod si longior esset interruptio, v. g. si vno quadrante distraheris, & iterum redeas: si retractes tuam voluntatem, & illam poste resumas, moralis est interruptio & peccatum multiplex. Ille qui immediatè ante & post eandem fornicationem, plura commisit illicita, unicum censetur commissum peccatum, quod idem dico de voluntate non restituendi, si enim illa interrumpatur moraliter multiplex peccatum est, & sic de ceteris.

Ex quibus tota ratio dubitandi soluta manet.

Tom. I.

S. III.

Quenam sint generales divisiones Peccati.

Prima est diuisio peccatorum in spiritualia & carnalia: dicuntur carnalia illa quorum obiectum est aliqua corporeæ delectatio, spiritualia quorum obiectum est aliquid distinctum à delectatione corporeæ, quo intuens dixit Apostolus 2. ad Corinth. 7. *Has habentes promissiones Charissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus.* Est autem diuisio hæc adæquata, & essentialis, ex septem capitalibus peccatis luxuria, & gula peccata sunt carnalia, reliqua sunt peccata spiritualia.

Secunda diuisio est peccatorum in Deum, in Proximum, in se ipsum: peccata in Deum sunt ea quorum obiectum est aliquid Dei malum, ut blasphemia, sacrilegium, &c. Peccata in Proximum ea quorum obiectum est aliquid malum Proximi ut furtum, homicidium, inuidia, &c.

Tertia diuisio in peccata cordis, oris, operis, quæ consummantur nimis in corde, ore, actione.

Quarta in peccata commissionis & omissionis.

Quinta in peccatum mortale ac veniale: quæ duæ vltimæ divisiones multa continent difficultia: In reliquo omnia manifesta sunt.

QVÆSTIO II.

Quiditas peccati commissionis & omissionis.

Pecatum commissionis appellatur illud, quo violatur Præceptum negatiuum, id est Præceptum aliquid prohibens: homicidio v. g. violatur Præceptum prohibens actum, quo vita homini adimitur: peccatum omissionis quo violatur Præceptum affirmatiuum, seu aliquid imperans. Vtriusque peccati obscurissima natura est, quæritur enim primò, quænam sit propria ratio constitutiva peccati commissionis, utrum videlicet malitia eius formalis sit aliquid positivum formaliter, an vero aliqua solùm priuatio. Secundò propria ratio peccati omissionis & actuum qui cum omissione coniuncti sunt.

SECTIO I.

Quenam sit ratio propria constitutiva peccati commissionis.

S. Thom. q. 71. art. 6. q. 72. art. 1.

Certum est primò, nullum unquam esse posse peccatum commissionis, in quo non reperiatur semper actus aliquis positivus qui sit saltem materiale peccati.

Ratio est, quia peccatum commissionis ut sic, illud est quo violatur Præceptum negatiuum, ut dixi, sed præceptum prohibens actum positivum non violatur sine actu positivo, ergo in peccato commissionis semper necessariò includitur actus positivus. Neque dicas cum aliquis tenetur impedire homicidium quod non impedit reus est homicidij quod ei verè tunc imputatur, sed ille tunc pure negatiū se habet, neque vilium elicit actum positivum, ergo tunc peccatum commissionis est sine omni actu. Resp. illum qui non impedit peccatum homicidij quod impedit tenebatur committere peccatum omissionis non commissionis, non enim est reus homicidij quia si illud patraverit, sed est reus homicidij, quia omisit illud impedire: repugnat enim Præcepto affirmatio, quod illi iubet ut impedit homicidium.

Certum est secundò, malitiam formalem peccati commissionis non posse consistere in illo actu positivo.

D d d 2

Malitia
peccati cō-
missionis.